

Östgötaspel

Östergötlands spelmansförbund
www.ostgotaspel.se

Styrelsens ordförande:
Christer Samuelsson
ordforande@ostgotaspel.se

Nr 4 2023, årgång 23

Ansvarig utgivare:
Christer Samuelsson
Redaktör: Helen Eriksson
redaktor@ostgotaspel.se

*Vågornas och vindarnas brus vid Borghamns Strand! En mycket blåsig oktoberhelg fylld med intressanta föredrag och kurser när ÖSF bjöd in till höstträff!
Foto: Helen Eriksson*

INNEHÅLL

sida

ÖSF	2	RAPPORTER	6
Styrelse och funktionärer	2	Balladfestivalen	6
ÖSF NYTT	2	Slaka kulturdagar	7
Årsmöte inbjudan	2	Smålands akademis historiepris	7
Zornutmärkelse	2	ANNONSER	7
Ordförandehälsning	3	Utställning citrör och musikprogram	7
Höstträff i Borghamn	3 + 5	Boktips	7
Öppet brev	4	KALENDARIUM	8
Sandstens notsamling	4	Manusstopp	8
NUMRETS LÅT	5	Sista Minuten-tips!	8

STYRELSE FÖR ÖSTERGÖTLANDS SPELMANSFÖRBUND.

Ordförande: Christer Samuelsson, tel. 070-4471479, [ordforande\(at\)ostgotaspel.se](mailto:ordforande(at)ostgotaspel.se)
Sekreterare: Knut Eriksson, tel. 0762-700318, [sekreterare\(at\)ostgotaspel.se](mailto:sekreterare(at)ostgotaspel.se).
Kassör: Ingrid Karlsson, tel. 0707-740665, [kassor\(at\)ostgotaspel.se](mailto:kassor(at)ostgotaspel.se)
Ledamöter: Stefan Öberg, [stefan\(at\)ostgotaspel.se](mailto:stefan(at)ostgotaspel.se); Claes-Göran Olson, [klasse\(at\)ostgotaspel.se](mailto:klasse(at)ostgotaspel.se)
Suppleanter: Evalill Grönberg, Annika Vikström, Rebecka Lindvall och Katja Bergvall ungdomsrepresentanter

ÖVRIGA FUNKTIONÄRER bl.a.:

Spelledare: Isabell Svärdmalm, [spelledare\(at\)ostgotaspel.se](mailto:spelledare(at)ostgotaspel.se)
Medlemsärenden: Ingrid Karlsson (f.d. Ährlin.) tel. 0707-740665, [medlem\(at\)ostgotaspel.se](mailto:medlem(at)ostgotaspel.se)
Arkiv, notbibliotek, försäljning: Hans Norberg, tel. 0703-742584, [arkivarie\(at\)ostgotaspel.se](mailto:arkivarie(at)ostgotaspel.se)
Hemsidesansvarig: Hans Norberg, [webb\(at\)ostgotaspel.se](mailto:webb(at)ostgotaspel.se)
Östgotaspels redaktion: Helen Eriksson, [redaktor\(at\)ostgotaspel.se](mailto:redaktor(at)ostgotaspel.se), tel. 070-5417872
Hans Norberg, tel. 0703-742584

ÖSF NYTT

Årsmöte 2024

Söndagen 3 mars 10.00-14.00

Folkungagilletts lokaler Landerydgården, Bokhagsvägen 10, 589 43 Linköping

Program

kl. 10.00-10.45 Konsert med Claes-Göran Olson

kl. 10.45-11.15 Fika

kl. 11.15-12.45 Årsmöte

kl. 12.45 Allspel

OBS! Med tanke på att ordna med fika anmäl dig gärna till sekreteraren på mejl: sekreterare@ostgotaspel.se

ZORNMÄRKESUTMÄRKELSER

Vid årets Zornmärkesuppspelningar i Lund i somras, 17-22 juli, fick tre östgötar utmärkelser.

Torgny Lundberg och Jonathan Borgsjö presenterades i förra numret. Nu kan redaktören även presentera den tredje östgöten, Mats Ekman, fiol, från Linköping. Han spelade till sig ett diplom till brons, med motiveringen: "För stilmedvetet låtspel".

Östergötlands Spelmansförbund säger
STORT GRATTIS!

Foto: Katarina Hjertberg

Ordförandehälsning:

Decembermörkret gör oss lite trötta på kvällarna och vi väntar på att julhelgerna ska komma så att man får lite ledigt för att kunna umgås med familj och vänner. På kulturskolan är det nu full fart på alla julkonserter och avslutningar och jag njuter av alla barn som spelar så fint på sina instrument. I mitt yngsta spelmannslag som kallas "Mellanlaget" finns i år inte mindre än sju nya cellister av totalt 14 små spelmän, vilket är jätteroligt. De yngsta är bara sju år gamla. Det är härligt att se hur de gläds åt sina framsteg med de låtar jag spelar med dem.

Detsamma gäller ju för oss lite äldre spelmän - att glädjas när man lärt sig en ny låt, en stämma eller ett nytt komp. Man känner en stor tillfredsställelse i hela kroppen.

Hur upplever du ditt musicerande?
Dela gärna med dig av dina upplevelser i tidningen!

Har du uppmärksammat att nyckelharpans nätverk nyligen skrivits in i Unescos register över

"goda metoder för tryggnad av immateriellt kulturarv".

Nyckelharpans musiktradition har gått från att utövas av ett mycket litet antal entusiaster till att bli ett internationellt nätverk med innovativt musikskapande och instrumentbyggande, skriver Svenska Unescorådet.

Med detta sagt vill jag passa på att tipsa om årsmötet i mars då vi får lyssna till nyckelharpisten och riksspelmannen Claes-Göran Olson. Han spelar för oss och berättar om sitt musicerande genom åren. Kom gärna till årsmötet och lyssna!

Jag önskar er alla en riktigt God Jul och Ett Gott Nytt År!
Hoppas att vi ses på Knytkalas med Folklekarne i Norrköping på Trettondedag jul!

//*Christer Samuelsson, ordförande*

HÖSTTRÄFF I BORGHAMN 6-7 OKTOBER

Ett stort antal medlemmar och tillresta från våra grannläns spelmannsförbund mötte upp för att tillsammans spela och umgås i dagarna två. Efter inkvartering och fika blev det grupputläring av låtar. Grupperna som lärde ut var Knaverfolk, Linköpings Spelmannslag, Locktoner, Klintetten och Högt i tak. Ett kul upplägg där de utlärande grupperna roterade. Deltagarna bekantade sig med allt i från valser, polka till polska och reel. På eftermiddagen var det föredrag med tre namnkunniga spelmän. Arne Blomberg berättade engagerat om den östgötska spelmannen Carl August Lindblom från Risinge, som lärde låtar av Näcken. "Stråken satt i taket"-"Fiolen spelade själv"!-och "stråken hartsades med svavel från tändstickor". Kära nån! Från gamla häften daterade 1853 och 1856 fick vi veta att dåtidens tempo tycktes vara för långsamt. Vi som jämnt fått höra att östgötamusik är snabb..

Eric Hammarström guidade oss genom gamla inspelningar, med bland annat Josef Alm på en inspelning från 1910 och Ivar Hultqvist på en inspelning från 1960. Eric beskrev spelsätt och vi konstaterade att det var snabbt, rent och annorlunda. Så skickliga spelmän!

Hadrian Prett, SSR:s ordförande, fångade vår uppmärksamhet då han mycket pedagogiskt beskrev "Samspel och spel till dans". I gruppen är vi alla länkar och lika betydelsefulla. Varför är vi här? Hur står man? Vad är funktionen? Har vi ögonkontakt? Är vi närvarande i spelet? "Ledarfågeln" behöver ibland backa och låta andra dra. Hadrian berättade att han själv ändrar sitt spel efter vilka han har framför sig och sa att man kan likna spelgänget med ett styrelsemöte, en middag eller en fest- har man roligt smittar det av sig. I detta föredrag fick vi hjälpa till, några fick vara spelmannslag och några fick dansa och så fick åhörarna komma med iakttagelser. Spännande och mycket lärorikt!

.....*Fortsättning sidan 5.*

Öppet brev till styrelsen i ÖSF:

Vi verkar i en liten genre. De aktiva, alltså du och jag, är inte så många. På individnivå fattar vi beslut efter våra egna omständigheter, har jag råd? Orkar jag? Hinner jag? Vad annat pockar på i mitt liv? När en organisation fattar beslut och planerar sin verksamhet behöver dock denna ta hänsyn till fler parametrar och kunna placera sig i andras skor, det vill säga de som ska delta i organisationens evenemang. Vilka andra arrangemang finns att ta hänsyn till? Vilka kostnader innebär vårt arrangemang för individen? Hur ser möjligheterna ut för ungdomar att delta i det vi arrangerar?

I oktober anordnade ÖSF en höstträff på Borghamns Strand. Utmärkt program. Olycklig planering i tid. Vi vill fråga hur styrelsen för ÖSF resonerade när de planerade en aktivitet som denna, helgen före den väl etablerade folkmusikfestivalen, den som numera heter Norrköpings Folkmusikfestival, hur gick tankarna?

I vår genre, där varje besökare behövs för att arrangemangen ska gå runt, är det synnerligen olyckligt med denna typ av intern konkurrens.

Varför, frågar nu vän av ordning, de krockar ju inte? Nej, men vi undrar hur många av besökarna på höstträffen som orkar att ge sig ut på en ny helgaktivitet veckan efter? Hur många ungdomar har råd att resa, äta, sova borta två helger i rad? Vi undrar om detta är något som styrelsen reflekterade över när datum bestämdes för höstträffen och efterfrågar att styrelsen sätter sig in i publikens, inte minst ungdomarnas, situation under planeringen av kommande evenemang. Den publik som är intresserad av att delta i våra evenemang i folkmusikgenren är så pass liten att vi helt enkelt inte har råd med att publiken och deltagarna måste välja mellan att gå på det ena evenemanget eller det andra. Vi behöver alla på allt för att genren ska utvecklas och leva vidare och för att vi ska kunna skapa ett inkluderande sammanhang där möten sker mellan människor utan att saker som bakgrund och ålder spelar roll.

Frida Johansson, Therese Magnusson, Lisa Hellsten

Svar på öppet brev:

Styrelsen håller med om att det inte var helt lyckat att träffen vid Borghamns Strand kom att hamna så tätt inpå festivalen i Norrköping. När styrelsen planerar en aktivitet för spelmän i Östergötland så undersöker vi alltid vilka andra folkmusikaktiviteter som sker i och utanför länet.

Vi ville gärna hålla träffen vid Borghamns Strand, som är en mysig miljö och har möjligheter till övernattnig. Även om träffen föregicks av en längre tids planering så fanns tyvärr inte någon annan lämplig helg att boka in, bland annat för att vandrarhemmet var uppbokat större delen av hösten och stängde för säsongen den 1 november. Alternativet hade varit att ställa in träffen.

Nu blev helgen mycket lyckad med många deltagare, inte bara från Östergötland utan även från Närke och Småland, och med föredrag, spel och festligheter.

Det var många som uttryckte sin tacksamhet över att vi hade ordnat spelträffen. Självklart vill styrelsen att även ungdomar deltar vid träffen, vilket tyvärr inte var fallet denna gång.

Vi hade sökt bidrag men fick inget denna gång. Avgiften för träffen var endast 100 kr, men med logi och matpaket så blir det förstås en kännbar kostnad för yngre personer. Om det blir fortsatta träffar av det här slaget kan vi hoppas på att få bidrag för att ge ungdomar möjlighet att delta till ett lägre pris.

Styrelsen

I Östgotaspel nr 2 och 3 2023 berättade Peter Berry om musiken i Medevi Brunn och om Sandstens notsamling.

Peter hälsar:

”Hela Sandstens notsamling, tolkad av mig och Ulla Carin Libert, finns nu på Örebro läns spelmansförbunds hemsida. Även en artikel i *Stämning* med länk till biografen”.

Numrets låt

Hej därhemma ....

i vintriga Östergötland med omnejd!

Själv sitter jag i ett plusgradigt Bryssel och skriver denna text. Min volontärtid, på totalt 11 månader här i Svenska Kyrkan, går mot sitt avslut.

Jag har spelat MÅNGA psalmer, men även folkmusikjamat några gånger tillsammans med några musiker här.

Första ordentliga speltillfället hemma, blir på Knytkalaset! Så vad sägs om en riktig "slängdänga" till gånglåt som avslut på året och/eller inledning på nästa?

Jag har valt Trettandedagsmarschen – en tanke är att Du och Vi som kommer till Knytkalaset "hos" Folklekarne, på Trettandedag Jul, 6 januari 2024, kan hänga på och spela den tillsammans?

Marschen är komponerad av Hjort Anders Olsson, den legendariske Bingsjö-spelmannen.

Hjort Anders född 1865 i Rättvik, död 1952 i Solna, var en av Sveriges främsta spelmän. Bland hans mer kända låtar kan nämnas Trettandedagsmarschen, som han skrev någon gång under perioden 1907-1910.

En äldre not, med tre stämmor, finns i spelmanshäftet "12 Låtar för 2 eller 3 fioler", (nr III i ordningen) utgivet av Gehrman's Musikförlag 1956. Matts Arnberg, (radioproducent, musikolog och folkmusikforskare), stod för urval, redigering och förord. Just den noten tar stor plats, så här kommer en annan not!

Kälsningar Isabell Svärdmalm, spelledare

Trettandedagsmarschen

av Hjort Anders Olsson, Bingsjö, Dalarna

The musical score is written in G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of five staves of music. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The music is a march with a steady rhythm. Chords are indicated above the notes: A, D, D, E7, E7, E7, A, A, D, D, E7, E7, A, A, E7, A. The score ends with a double bar line and repeat dots.

SEL00716 SSG1015 Utskrivet av Stefan Lindén. senaste ändring 150227

Fortsättning Hösträff i Borghamn:

Under kvällens middag framförde Hadrian Prett bodamusik, så vackert. Flera av våra östgötska spelmän spelade också. Fint att få lyssna på varandra. Det var också trevligt att umgås och prata med våra bordsgunnar, alla kände ej varandra. Kvällen fortsatte med spelstugor och lite senare nattamat.

På söndagen var det tre låtkurser med blandat innehåll: bodalåtar, östgötalåtar, och värmlandslåtar. Hösträffen avslutades vid lunch och redaktören kan nog tala för de flesta - en jättefin hösträff med proffsigt upplagt program i fin miljö. *Bilder - se sista sidan!*

/Helen Eriksson

Rapporter

Sveriges allra första balladfestival

"Fattig punkt elak" var namnet på den balladfestival som hölls på Borghamn Strand, Vadstena 17–20 augusti 2023. Arrangörer var föreningen Slakamusiken med Marie Länne Persson som projektledare. Festivalen gjordes med stöd av Leader Folkungaland och var alltså ett landsbygdsutvecklingsprojekt med EU-medel. Samarbetsparter var Studieförbundet Bilda, Smålands Musikarkiv, Svenskt Visarkiv, Lödöse museum, Folkvisedanslaget, Svenska kyrkan i Vadstena och Dals församling och Folkmusikens Hus. Fattig punkt Elak blev en mötesplats för balladintresserade dansare, sångare, musiker, forskare och bildskapare från Sverige med flera länder, men också en upplevelse för nyfikna och utövare i närstående visgenrer. Med konserter i stora och små format, workshops, föredrag, diskussioner gavs många tillfällen till gemensam sång, ballad-dans, kunskapsutbyten och samvaro. Bland de inbjudna medverkande fanns artister och forskare från alla nordiska länder – naturligtvis gavs stort utrymme åt den fascinerande och högst levande färöiska balladdansen som leddes av Rasmus Joensen, Jónleif Johannesen och Andrea Susanne Opielka. Det kom musikanter även från Storbritannien (England och Orneyöarna), Island, Lettland och Mellanöstern. Bland konserterna måste förstas framhållas att festivalen gästades av de senaste 50 årens båda största "balladband" i Sverige: Folk & Rackare och Ranarim.

Balladfestivalens namn hämtades från en kyrkboksanteckning om Månssan, en av de mångomtalade och väldokumenterade balladsångerskorna i Slaka på 1800-talet: "Fattig. Elak". Efter festivalen är känslan snarast den motsatta: man känner sig berikad efter många starka musikaliska och personliga möten, vilka gjort en lycklig och välvilligt inställd till sin omgivning. Nu ska balladfestivalen vandra vidare till annan arrangör på annan plats, i eller utanför Sverige. Tanken är att den ska uppstå på nytt vart annat eller vart tredje år så att den, som ett envist omkväde, återkommer igen och igen!

Text: Mathias Boström och Marie Länne Persson

Se mer om festivalen på slakamusiken.se och Facebooksidan Balladfestivalen på Borghamn Strand.

Ranarim. Foto: Magnus Lundmark

Färöisk kvaddans. Foto: Love Gustafsson

Stora scentältet. Foto: Marie Länne Persson

Forts. rapporter

SLAKA KULTURDAGAR

2-3 september hölls Slaka kulturdagar med Spelmansstämman på Hembygdsgården i Slaka med folkmusikkonsert i Slaka Kyrka. Evenemanget ingick som vanligt i Östgätdagarna och arrangerades av Kulturkraft Slaka/Slaka Hembygdsförening i samarbete med Östergötlands Spelmansförbund. I år var det söndagen den 3 september som var folkmusikdagen. Studentspelmanslaget Strängar och Rör jubilerade - ja om det nu var 20 eller egentligen 25 år - och bjöd på en härlig konsert på Logen. Därefter intog inbjudna gruppen Ahlberg, Ek och Roswall logen med en timmes väbesökt, uppskattad läskurs. Alla de tre musikerna Emma Ahlberg, Daniel Ek och Niklas Roswall lärde ut varsin låt. Efter Allspel följde en fantastisk konsert med gruppen i Slaka kyrka.
/Marie Länne Persson

Marie berättar mer (med något tillägg från redaktören):

11 november höll Smålands Akademi sin årliga högtidssammankomst och delade ut 6 priser, varav ett var Hylltén Cavallius-priset. Marie fick motta detta fina historiepris - som är starkt förknippat med Slaka - med motiveringen **"För en betydelsefull gärning som främjare, uttolkare och förmedlare av den svenska folkvisan och balladen"**.

En annan person med stark Linköpingsanknytning som tilldelades Viktor Rydberg-priset var fotbollsspelaren Kosovare Asllani. Prisceremonin hölls i Växjö Domkyrka och prisutdelare var Linnéuniversitetets rektor Peter Aronsson.

Marie Länne Persson mottager sitt fina pris i Växjö Domkyrka!
Foto: Love Gustafsson

Utställning Stadsbiblioteket i Norrköping

12-24 februari 2024 (vecka 7 + 8)

Adolf Larsson-cittror, komplett med alla modeller som tillverkades i Finspång och lite till. Historiken presenteras och frågan ställs var och hur denna kompletta cittra-samling kan bevaras för framtiden?

Grå huset cittragrupp musicerar

Stadsbiblioteket i Norrköping

17 februari 2024 kl. 13-15

Inger Lilja leder allsång och Eric o Katarina Hammarström spelar folkmusik.

Intresserade prova på att spela cittra!

Arrangörer:

Inger, Eric och Katarina samt Elisabet Larsson och Rikard Eriksson som är ättlingar till "Cittra-Lasse" Adolf Larsson.

Utställningen ser ut att åka på turné till biblioteken i Finspång, Söderköping och Valdemarsvik fr o m vecka 9. Kanske fler bibliotek.

Varmt välkomna!

BOKTIPS!

Balladsångaren och riksspelmannen
Gunnar Nordlinger har släppt en ny balladbok. Bakom utgivningen står hans förening Folkvisedanslaget som funnits sedan 1905. Läs hela pressreleasen på ÖSF:s webbplats!

Mer info och kontakt: Gunnar; 0767050301, korpslingan@telia.com

Kalendarium Östergötland ÖSF

24-01-06

**Knytkalas med Folklekarne
tillsammans med ÖSF**

*Konsert med nya riksspel-
män och diplomerade!!!*

Start: klockan 16.00

Entré: 50 kr

Plats: Söderledskyrkan,
Norrköping.

Se annons i förra numret eller
På ÖSF:s evenemangssida.

24-02-07-08

Utställning Adolf Larsson-cittror
Stadsbiblioteket, Norrköping
se annons s.7

24-02-17

Grå huset cittragrupp, allsång och
folkmusik.
Stadsbiblioteket, Norrköping
se annons s.7

24-03-03

Årsmöte ÖSF

**Landerydgården, Linköping
se annons s.2**

Titta även in på ÖSF:s
evenemangssida som
uppdateras fortlöpande!
[www.ostgotaspelman.se/
event](http://www.ostgotaspelman.se/event)

MER INFO:

folkmusikenshus.se

olfm.se

smalandsspelmansforbund.se

sormlandsspel.se

folkmusikkafeet.se

folkmusik.nu

...och så finns ju Folkmusiken i P 2!

En av flera spel-workshops i Borghamn!

Alla foton på denna sida tagna av Helen Eriksson

Eric Hammarström visar Rune Persson lär ut
Ivar Hultqvists fiol! värmlandsmusik!

Sista minuten tips!

Vad vore den ultimata julklappen eller nyårspresenten till en spelman som redan har allt? Vad sägs om boken om den svenska folkmusikens möjligen mest betydande person?

"Boken om Olof Andersson" - handlar om Olofs liv och verk och om uppsamlingsarbetet av låtar som han redigerade till att bli Svenska Låtar.

Mer info hittar Du på www.skanesspelmansforbund.se

Manusstopp...

... för bidrag till nästa nummer:

24-01-28 !

Skicka gärna in bidrag av olika slag!